

แหล่งได้

แหล่งได้

สมปราชญ์ อัมมะพันธุ¹

ชาติไทยมีภาษากลางเป็นภาษามาตรฐานที่ใช้สื่อสารกับประชาชนชาวไทยได้ทั่วทั้งประเทศ นอกจากนี้ยังมีภาษาเฉพาะภาค ที่ประชาชนในภาคนั้นๆ ใช้สื่อสารกันในกลุ่มคนพื้นถิ่น เรียกว่า ภาษาถิ่น ซึ่งมีอีก 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ภาษากลาง ภาษาเหนือ ภาษาอีสาน และภาษาใต้ ในแต่ละกลุ่มใหญ่ก็ยังมีภาษาถิ่นแยกย่อยลงไปอีก เช่น กลุ่มภาคใต้ตอนบน ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี กลุ่มภาคใต้ตอนกลาง ได้แก่ นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา กลุ่มภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส เป็นต้น

แม้ว่าแต่ละภาคจะมีภาษาประจำถิ่นของตน แต่เนื่องจากภาษาถิ่นต่างๆ เหล่านี้ มีรากเหง้าเดียวกัน คือเป็นภาษาไทยด้วยกัน ดังนั้น คำศัพท์ หรือสำนวนบางคำอาจจะใช้ร่วมกัน แต่ความหมายอาจจะผิดเพี้ยน หรือแตกต่างกันไปบ้างก็มี ดังเช่นเรื่องต่อไปนี้

ครั้งหนึ่ง ป้าพุ่มชาวสงขลา แกริ่นรถไฟจากหาดใหญ่จะไปกรุงเทพฯ รถไฟออกจากหาดใหญ่เมื่อเวลาประมาณ 18.30 น. รถไฟแล่นฉีก ฉีก ฉีก ฉีก ไปเรื่อยสักครู่หนึ่งการ์ดรถไฟก็เดินมาตรวจตัวจากผู้โดยสาร ป้าพุ่มยื่นตัวให้ตรวจแล้วถามการ์ดรถไฟเป็น

ภาษาปักษ์ใต้ว่า

: “โลกป่าว รถไฟนี้ไปแจ้งเทไหนะโลก”

การ์ดรถไฟมองด้วยความงงๆ แล้วย้อนถามป้าพุ่มมาว่า

: “อะไรของป้านางเฮรอดรับ ถึงต้องแจ้งความ”

ป้าพุ่ม : “ไม่ใช่ไอไหนระนาง ไม่ใช่ไอแจ้งความ แต่ป้าองหากอีไรว่า รถไฟนี้แล่นไปกรุงเทพฯ แล้วไปแจ้งเทไหนะ นี”

การ์ดรถไฟ : “ถ้าไม่มีอะไรนางก็ไม่ต้องแจ้งรับป้า”

ป้าพุ่มชักโมโห : “เฮง...ป้าองหากอีไรว่า รถไฟนี้หมั้นแล่นไปแจ้งเทไหนะ นี”

การ์ดรถไฟ : ! ? ! ? ...

(กรับ คำว่า “แจ้ง” ของป้าพุ่ม (ชาวปักษ์ใต้) หมายถึง “สว่าง” คำถามที่ว่า “รถไฟนี้หมั้นแล่นไปแจ้งเทไหนะ” หมายถึง “รถไฟนี้หมั้นแล่นไปสว่างที่ไหน” ส่วนคำว่า “แจ้ง” ของการ์ดรถไฟ (ชาวภาคกลาง) หมายถึง “บอกให้ทราบ หรือแจ้งเหตุต่อเจ้าพนักงาน”

ท่านผู้อ่านเห็นไหมครับ คำคำเดียวกันแต่คนละถิ่นกัน มันก็คนละความหมายกันนะจึครับ

ครั้งหนึ่ง ผมกับอาจารย์ทวี ธนะตระกูล ไปเป็นวิทยากรอบรมข้าราชการกลุ่มหนึ่ง หลักสูตรอะไรก็ช่างมันเถอะ สถานที่อบรม คือ หาดหินงาม อำเภอสิชล

นครศรีธรรมราช ตอนเย็นหลังเลิกอบรมแล้ว เราก็นั่งรถสองแถวของชาวบ้านเข้าเมือง...ก็ในตัวอำเภอนั้นแหละ เพื่อหาซื้อของจำเป็นเล็กน้อย เสร็จแล้วก็นั่งรถสองแถว

¹ รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลับเข้าที่พัก

ตอนกลับ มีชาวบ้านนั่งรถสองแถวมาด้วย
สี่ห้าคน ลุงคนหนึ่งแกมีลิงกังหางสั้นมาด้วยตัวหนึ่ง
อ.ทวี (เป็นชาวภาคกลาง) ก็ถามลุงขึ้นว่า
: “ลุงจะเอาลิงไปไหนครับ”
ลุง (ชาวปักษ์ใต้) บอกอย่างอารมณ์ดีว่า
: “เอาไปรักษา”
อ.ทวี ถามด้วยความสงสัย

: “มันเป็นอะไรละลุง ถึงต้องเอาไปรักษา”
ลุง มองหน้าคนถามอย่างงงๆ แล้วก็ตอบว่า
: “หมั่นอิ้เป็นไอ้ไรระ: หมั่นกำเป็นลิง
นั้นแหละ:”

(หมายความว่า : มันจะเป็นอะไรละ มันก็เป็น
ลิงนั้นแหละ คำว่า “รักษา” ภาษาถิ่นใต้ แปลว่า เลี้ยง แต่
คำว่า “รักษา” ในภาคกลาง แปลว่า ระวัง ดูแล ป้องกัน
หรือเยี่ยวยา)

อีกเรื่องหนึ่งมีอยู่ว่า หนุ่มชาวกรุงคนหนึ่ง พบ
สาวได้หน้าแฉล้ม รูปร่างขาวสวย หมวย อิ่ม ก็ชักสนใจ
เลยตามเข้าไปขายขนมจีบ หลังจากพูดคุยกันอยู่นาน
สองนาน ชักเข้าท่า ก็เสยอาสาเดินไปส่งที่บ้าน
ตอนหนึ่งของการสนทนา

หนุ่มชาวกรุง : “ขอโทษครับ คุณมีสามีหรือยังครับ”
สาวได้ : “ยัง”

หนุ่มใจฟองโต เดินตามสาวไปด้อยๆ แล้วถาม
ย้ำเพื่อความแน่ใจอีกครั้ง : “ยังจริงๆ นะ:”
สาวได้ : “ดะ: ยังจริงๆ นั้นแหละ:”

หนุ่มก็ได้ใจเลยเดินไปส่งถึงบ้าน ก็พบหนุ่มใหญ่
หน้าตาดู ยืนหน้าดมิ่งตั้งอยู่ที่หน้าบ้าน หนุ่มชาวกรุงชัก
ใจไม่ดีเลยกระซิบถามสาวขึ้นเบาๆ

หนุ่มชาวกรุง : “ผู้ชายคนนั้นนะ: เป็นใคร”
สาวได้ : “นั้นแหละ: ผัวฉาน” (นั้นแหละสามี
ของชั้น)

หนุ่มชาวกรุง : “อ้าว...ก็ไหนบอกว่ายังไม่มียามี
คุณโกหกผมนะ:ซิ”

สาวได้ : “ฉานซี้ทกถัวเมื่อใดเฮา ถ้าฉานบอก
แล้วว่าฉานยังผัวแล้ว ถัวไม่เข้าใจเอง”

หนุ่มชาวกรุง : “ผมถามคุณว่ามีสามีหรือยัง คุณบอก
ว่า ยัง”

สาวได้ : “ก็นั่นแหละ: คำว่า “ยัง” ป่านฉาน
เขาขมางความว่า “มี” สรุปรว่า
ฉานมีผัวแล้วนะ:ซิเงินถิ่นหน้าจกช่อจุ่น”

ครั้งหนึ่งในวงไฟรมมี เขาเล่นกันอยู่ 4 คน
คนหนึ่งชื่อทอง อีกคนหนึ่งชื่อม้วน ส่วนอีก 2 คน
ชื่ออะไรก็ช่างเถอะ นายทองเป็นชาวกรุงเทพฯ นั่งอยู่
เหนือมือของนายม้วน ซึ่งเป็นชาวปักษ์ใต้

ช่วงหนึ่งของการเล่นไฟ หลังจากแจกไฟ มีการ
จั่วไฟแล้วทิ้งไฟในรอบแรก พอรอบสองนายม้วนกินไฟ
(เก็บไฟ) ซึ่งมีไฟเลข 5 ติดขึ้นไปด้วยใบหนึ่ง รอบที่สาม
นายทองจั่วไฟเลข 5 ขึ้นมาอีกใบหนึ่ง จะดีไปก็จำได้
ว่านายม้วนเก็บไฟเลข 5 เอาไปไว้ใบหนึ่งแล้ว เพื่อความ

แน่ใจนายทองเลยถามนายม้วนว่า

ทอง : “ดองรียัง” (คือคั่วหรือจะเกมหรือยัง
ทำนองนั้น)

ม้วนตอบเป็นภาษาถิ่นใต้ว่า : “ยัง ยัง นี”

ทอง : “ยังไม่ดองใช้มั้ง”

ม้วน : “ฮาจ...บอกว่า ยัง ยัง”

นายทองเข้าใจว่านายม้วนยังไม่คอย ก็เลยดีไฟ
เลข 5 ลงไป นายม้วนหยิบไฟเลข 5 ตัวนั้นขึ้นมาแล้ว
บอกว่า

ม้วน : “เกม...ดูกัน แล้วเสียงคำไม่กัน”

ทองชักรโมโท : “ก็ไหนคุณว่าจ้งไม่คอง”

ม้วน : “ถ้าผมบอกคุณแล้วว่าผมคองจ้ง จ้ง นี้”

ทอง : “นั่นนะซิ... คุณบอกว่าจ้ง ก็คือจ้งไม่คอง ผมเลงทีเลข 5 ไปให้ ถ้าคองผมจะตีให้ทำไม”

ม้วน : “ผมไม่ได้บอกว่า “จ้ง” แต่ผมบอกว่า “จ้ง จ้ง” หมายความว่า คองอย่างเต็มที่ มากมาย หรือ ที่สุด เลง”

นายทองโกรธมากไม่ยอมจ่ายค่าโง่ เพราะเขา

หาว่านายม้วนโง่งและหลอกเขา นายม้วนก็ไม่ยอม ต้องการเอาค่าโง่ให้ได้เพราะถือว่าเป็นฝีมือล้วนๆ เลยสองคนถกเถียง และกลายเป็นการทะเลาะกันอย่างรุนแรง

วันนั้นผมจำไม่ได้ว่าเหตุการณ์ลงเอยกันอย่างไร ผมจำได้แต่เพียงว่า ตั้งแต่วันนั้นถึงวันนี้นายทองกับนายม้วนยังไม่มองหน้ากัน ไม่พูดจา และไม่คบหาสมาคมกันอีกเลยก็เพราะคำว่า “จ้ง จ้ง” นี้เอง เอ้อ...ภาษานะภาษา

